



ZASTĘPCA SZEFA
KANCELARII SEJMU
SPS-WP.020.164.5.2024

Biuro Forum Związków Zawodowych	
Data wpływu	28 CZE. 2024
Nr pisma	

Warszawa, dnia 20 czerwca 2024 r.

Przewodnicząca
Forum Związków Zawodowych
Pani Dorota Gardias

Szanowna Pani Przewodnicząca

Z upoważnienia Marszałka Sejmu, uprzejmie przekazuję – na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych - poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Anna Bosak), z prośbą o przedstawienie opinii.

Z poważaniem

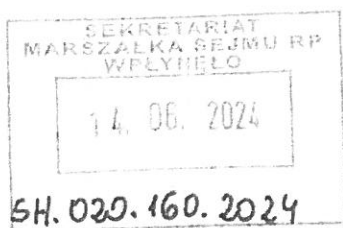
Dariusz Salamończyk



KONFEDERACJA
WOLNOŚĆ I NIEPODLEGŁOŚĆ

Warszawa, dnia 12 czerwca 2024 r.

Szanowny Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej



Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Karinę Bosak.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
Lp. 8PS-WP.020.160.2024
Data wpływu 14.06.24r.

U S T A W A

z dnia ... 2024 r.

o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw

Art. 1.

W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 180:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Po porodzie przysługuje urlop macierzyński niewykorzystany przed porodem aż do wyczerpania wymiaru, o którym mowa w § 1, z zastrzeżeniem wydłużenia urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w art. 181.”

b) § 14 otrzymuje brzmienie:

„§ 14. Łączny wymiar urlopu macierzyńskiego oraz urlopu macierzyńskiego i okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi tego urlopu w okolicznościach, o których mowa w § 4-7 i § 10-13, nie może przekroczyć wymiaru urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w § 1, z zastrzeżeniem wydłużenia urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w art. 181.

c) § 17 otrzymuje brzmienie:

„§ 17. W przypadku podjęcia przez matkę dziecka nieposiadającą tytułu do objęcia ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa, określonym w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zatrudnienia w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, pracownikowi - ojcu wychowującemu dziecko przysługuje, w okresie trwania zatrudnienia matki dziecka, prawo do części urlopu macierzyńskiego przypadającej od dnia podjęcia zatrudnienia przez matkę dziecka aż do wyczerpania wymiaru, o którym mowa w § 1, z zastrzeżeniem wydłużenia urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w art. 181. Przepis § 9 stosuje się odpowiednio.

2) art. 181 otrzymuje brzmienie:

„Art. 181. § 1. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej, pracownicy przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad jego wymiar podstawowy określony w art. 180 § 1, z zastrzeżeniem § 3.

§ 2. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej pracownica, która wykorzystała po porodzie 8 tygodni urlopu macierzyńskiego, pozostałą część tego urlopu wydłużoną o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad jego wymiar podstawowy określony w art. 180 § 1 i z zastrzeżeniem § 3, może wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego.

§ 3. Pracownicy przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego zgodnie z § 1 i 2, jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji lub opieki hospicyjnej przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

§ 4. Urlop macierzyński pracownicy ulegać będzie wydłużeniu, zgodnie z § 1-3, na wniosek pracownicy o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, złożony pracodawcy w postaci papierowej lub elektronicznej nie później niż na 21 dni przed upływem wymiaru podstawowego urlopu macierzyńskiego określonego w art. 180 §

1. Do wniosku dołącza się dokumenty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a}. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownicy.

§ 5. W przypadkach określonych w art. 180 § 4, 5, 6, 7, 12, 13, 15 i 17 - pracownikowi - ojcu wychowującemu dziecko przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w §1-4, w zakresie niewykorzystanym przez pracownicę lub odpowiednio - ubezpieczoną - matkę dziecka. Do wniosku do pracodawcy, o którym mowa w § 4 – pracownik dołącza dokumenty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a}. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika.

§ 6. W przypadku określonym w art. 180 § 10 i 11 – jeżeli okres, w którym pracownica lub odpowiednio - ubezpieczona - matka dziecka przebywa w szpitalu albo w innym zakładzie leczniczym, wykracza ponad podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego określony w art. 180 § 1 - pracownikowi - ojcu wychowującemu dziecko przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w §1-4, w zakresie niewykorzystanym przez pracownicę lub odpowiednio - ubezpieczoną - matkę dziecka. Do wniosku do pracodawcy, o którym mowa w § 4 – pracownik dołącza dokumenty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a}. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika.

3) w art. 186^{8a}, po pkt 4, dodaje się pkt 4^a-4^d, które otrzymują brzmienie:

„4^a) treść wniosku pracownicy o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie,

4^b) dokumenty dołączane do wniosku, o którym mowa w pkt 4^a,

4^c) treść wniosku pracownika-ojca wychowującego dziecko o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie,

4^d) dokumenty dołączane do wniosku, o którym mowa w pkt 4^c,”.

Art. 2.

W ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 2780) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 29a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, z zastrzeżeniem ust. 1^a-1^f, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego oraz urlopu ojcowskiego.

b) po ust. 1, dodaje się ust. 1^a-1^f, które otrzymują brzmienie:

„1^a. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej ubezpieczonej-matce dziecka, przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego, z zastrzeżeniem ust. 1^c.

1^b. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej ubezpieczona-matka dziecka, która wykorzystała 8 tygodni zasiłku macierzyńskiego po porodzie, pozostały okres zasiłku macierzyńskiego wydłużony o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24

tygodnie ponad okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego, może wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego.

1^c. Ubezpieczonej-matce dziecka przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego zgodnie z ust. 1^a i 1^b, jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

1^d. Okres pobierania zasiłku macierzyńskiego przez ubezpieczoną-matkę dziecka ulegać będzie wydłużeniu, zgodnie z ust. 1^a-1^c, na wniosek ubezpieczonej-matki dziecka o wydłużenie okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, złożony nie później niż na 21 dni przed upływem okresu ustalonego przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego. Do wniosku dołącza się dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a} Kodeksu pracy.

1^e. W przypadkach określonych w art. 29 ust. 3, 5, 7, 9 i 10 - ubezpieczonemu - ojcu dziecka przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w ust. 1^a-1^d, w zakresie w jakim – w przypadku ust. 3, 5 i 7 – z wydłużenia tego nie skorzystała ubezpieczona - matka dziecka. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1^d – ubezpieczony - ojciec dziecka dołącza dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a} Kodeksu pracy.

1^f. W przypadku określonym w art. 29 ust. 6 – jeżeli okres, w którym ubezpieczona-matka dziecka przebywa w szpitalu albo w innym zakładzie leczniczym, wykracza ponad okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego – ubezpieczonemu - ojcu dziecka przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w ust. 1^a-1^d, w zakresie w jakim z wydłużenia tego nie skorzystała ubezpieczona - matka dziecka. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1^d – ubezpieczony - ojciec dziecka dołącza dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a} Kodeksu pracy.”

Art. 3.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 2024 r.

UZASADNIENIE

1. Cel i potrzeba wydania ustawy

Zgodnie z art. 180 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2023 poz. 1465, dalej: KP), pracownicy przysługuje **urlop macierzyński** w wymiarze od 20 tygodni (w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie) do 37 tygodni (w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie). Paragraf § 2 stanowi, że przed przewidywaną datą porodu pracownica może wykorzystać nie więcej niż 6 tygodni urlopu macierzyńskiego, a po porodzie przysługuje urlop macierzyński niewykorzystany przed porodem aż do wyczerpania wymiaru, o którym mowa w § 1.

Artykuł 181 KP stanowi, że w razie urodzenia **dziecka wymagającego opieki szpitalnej** pracownica, która wykorzystała po porodzie 8 tygodni urlopu macierzyńskiego, pozostałą część tego urlopu może wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z ostatnich lat, w 2022 roku w Polsce miało miejsce 306.155 urodzeń dzieci, z czego 22.510 (7,35%) to urodzenia przedwczesne, czyli mające miejsce przed upływem 37. tygodnia ciąży. Analogicznie w 2021 roku, na 332.731 urodzeń 24.523 (7,37%) było przedwczesnych, w 2020 roku na 356.540 urodzeń – 25.581 (7,17%) przedwczesnych, a w 2019 roku na 376.192 urodzeń – 27.957 (7,43%) przedwczesnych. W przybliżeniu można zatem powiedzieć, że **aż jedno na czternaścioro dzieci w Polsce rodzi się przedwcześnie**.

Wśród wcześniaków wyróżnia się przypadki „średnie” (od 33. do 36. tygodnia ciąży), „skrajne” (od 28. do 32. tygodnia ciąży) oraz „ekstremalnie skrajne” (od 23. do 27. tygodnia ciąży).

	2022		2021		2020		2019	
Ekstremalnie skrajne	1.187	5,27%	1.369	5,58%	1.468	5,74%	1.592	5,71%
Skrajne	3.194	14,19%	2.376	9,69%	3.600	14,07%	2.689	9,64%
Średnie	18.129	80,54%	20.778	84,73%	20.513	80,19%	23.611	84,65%

Źródło: <https://wczesniak.pl/statystyka/> (dostęp: 09.01.2024).

24 listopada 2023 r. sygnatariusze petycji pt. „Wydłużenie urlopów macierzyńskich dla matek wcześniaków – cel organizacji rodzicielskich. Pilny do zrealizowania!” wskazali, że:

„Wcześniaki, zwłaszcza skrajne, a więc urodzone przed 28. tygodniem ciąży, wiele tygodni po porodzie przebywają w szpitalu, a lekarze walczą o ich życie i zdrowie. W tym czasie rodzice nie mogą spędzać ze swoim dzieckiem tyle czasu, ile by chcieli, chociaż wiadomo, że ich obecność jest kluczowa dla prawidłowego rozwoju dziecka. Są częścią łańcucha terapeutycznego w leczeniu swojego dziecka i mają ważne zadania związane ze wsparciem zdrowienia przedwcześnie urodzonego «małego wojownika» – pielęgnacja w inkubatorze, leczenie dotętnieniem, rozwijanie laktacji, kangarowanie. Niestety to szpital ustala, ile czasu mama może spędzić ze swoim hospitalizowanym dzieckiem, a matki mają poczucie okradania

ich ze wspólnych chwil z ich maleństwem. Matka co prawda może przerwać urlop macierzyński, ale dopiero po 8 tygodniach. Dlatego organizacje rodzicielskie apelują o zmiany, które pozwolą mamom wcześniaków przebywać na pełnopłatnym zwolnieniu lekarskim w czasie hospitalizacji ich dzieci, a urlop macierzyński, aby rozpoczynał się po wypisaniu dziecka do domu”.

Źródło:

<https://www.koalicjadlawczesniaka.pl/aktualnosci/wydłużenie-urlopow-macierzynskich-dla-matek-wczesniakow-cel-organizacji-rodzicielskich-pilny-do-zrealizowania> (dostęp: 09.01.2024).

Problem ten został zidentyfikowany już przed 16 laty przez Komisję Europejską, która 3 października 2008 r. w projekcie nowelizacji dyrektywy zaproponowała nowe brzmienie art. 8 ust. 4 tej dyrektywy, zgodnie z którym: „Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki zapewniające przyznanie dodatkowego urlopu w przypadku przedwczesnego porodu, dzieci hospitalizowanych po urodzeniu, dzieci niepełnosprawnych i porodów mnogich. Okres dodatkowego urlopu powinien być proporcjonalny i powinien pozwalać na zaspokojenie szczególnych potrzeb matki i dziecka/dzieci”.

W szczegółowych wyjaśnieniach Komisja wskazała, że „Państwa członkowskie mają podjąć decyzję co do długości dodatkowego urlopu przyznanego w przypadku przedwczesnego porodu, dzieci hospitalizowanych po urodzeniu, nowo narodzonych dzieci niepełnosprawnych i porodów mnogich. Ten dodatkowy czas powinien dać kobietom możliwość dojścia do siebie po szczególnym stresie, wywoływanym zwykle przez przedwczesny poród, hospitalizację dziecka po urodzeniu, urodzenie dziecka niepełnosprawnego i poród mnogi. Także w interesie zdrowia kobiet żaden urlop chorobowy przyznany, do czterech tygodni przed porodem lub wcześniej, w przypadku choroby lub powikłań wynikających z ciąży lub porodu nie skraca okresu urlopu macierzyńskiego”.

Źródło: Wniosek dyrektywa Parlamentu europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę Rady 92/85/EWG w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią {SEC(2008)2595} {SEC(2008)2596} / KOM/2008/0637 wersja ostateczna - COD 2008/0193 */,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=COM:2008:0637:FIN> (dostęp: 09.01.2024).*

Na inicjatywę Komisji zareagowała posłanka Marzena Okła-Drewnowicz, która 19 grudnia 2008 r. złożyła do ówczesnej Minister Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) interpelację numer 7127 „w sprawie możliwości przesunięcia terminu urlopu macierzyńskiego dla kobiet w przypadku, gdy dziecko jest tzw. wcześniakiem”. Posłanka wskazywała, że „matka, chcąc zapewnić swemu potomstwu należytą opiekę, zmuszona jest niejako do sięgnięcia po tzw. zasiłek opiekuńczy. Sytuację mógłby zmienić zapis ustawy, w świetle którego urlop macierzyński zaczynałby się w podobnych przypadkach z chwilą opuszczenia szpitala przez matkę i dziecko. Do tego czasu mógłby obowiązywać zasiłek opiekuńczy”.

W odpowiedzi z 21 stycznia 2009 r. minister stwierdziła, że „propozycja ta budzi istotne zastrzeżenia ze względu na konsekwencje jej przyjęcia. tj. pozbawienie pracownicy części urlopu macierzyńskiego, która powinna przypadać bezpośrednio po porodzie i umożliwiać pracownicy pełne zregenerowanie sił po ciąży i porodzie. Gwarancja korzystania przez

pracownicę bezpośrednio po porodzie z określonego wymiaru urlopu macierzyńskiego jest standardem wynikającym z prawa międzynarodowego, w tym także unijnego, jak również z regulacji obowiązujących w naszym kraju, poczynając od okresu międzywojennego. Należy także zauważyć, że w okresie korzystania z urlopu macierzyńskiego pracownica korzysta z pełniejszej ochrony w zakresie trwałości stosunku pracy niż w czasie usprawiedliwionej nieobecności w pracy i pobierania zasiłku opiekuńczego”.

Źródło:

<https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/3001bd878392962bc12573b500459bdb/a92894fdd4d20782c1257528004b0ac6?OpenDocument> (dostęp: 09.01.2024).

Także ówczesny Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak 27 lutego 2009 r. zwrócił się do MPiPS „z uprzejmą prośbą o zmianę przepisów dotyczących urlopu macierzyńskiego poprzez umożliwienie po porodzie matkom nowonarodzonych, chorych dzieci wykorzystanie takiego urlopu dopiero w okresie, gdy dziecko wraca do domu po długiej hospitalizacji”.

W odpowiedzi, minister stwierdziła, że w jej ocenie „propozycja przesunięcia terminu rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego na dzień wyjścia przedwcześnie narodzonego dziecka ze szpitala budzi istotne zastrzeżenia ze względu na konsekwencje jej przyjęcia. Skutkowałoby to bowiem pozbawieniem pracownicy części urlopu macierzyńskiego, która powinna przypadać bezpośrednio po porodzie i umożliwiać pracownicy pełne zregenerowanie sił po ciąży i porodzie. Gwarancja korzystania przez pracownicę, bezpośrednio po porodzie, z określonego wymiaru urlopu macierzyńskiego jest standardem wynikającym z prawa międzynarodowego, w tym także unijnego, jak również z regulacji obowiązujących w naszym kraju, poczynając od okresu międzywojennego.

Źródło: pismo nr ZBLA/500/31-1/2009/ST z dnia 27 lutego 2009 r., pismo nr DPR-I-4102-359-JS/MP/09 z dnia 24 marca 2009 r., https://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2009_02_27_odp_mpps.pdf (dostęp: 09.01.2024).

19 marca 2009 r. również posłowie Tadeusz Arkit, Jarosław Gowin i Witold Kochan złożyli do MPiPS interpelację nr 8720 „regulacji prawnych dotyczących urlopu macierzyńskiego, w szczególności w odniesieniu do kobiet opiekujących się przedwcześnie urodzonymi dziećmi”, w której wskazali, że „należy zgodzić się z poglądem, jaki zawarł w swym wystąpieniu rzecznik praw dziecka, że zmiana omawianego przepisu byłaby pełniejszym niż dotychczasowe działania urzeczywistnieniem konstytucyjnego zapisu mówiącego, iż pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej znajdują się macierzyństwo i rodzicielstwo”.

Źródło:

<https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/3001bd878392962bc12573b500459bdb/44e23cfda8c35193c1257585004460d3?OpenDocument> (dostęp: 09.01.2024).

W odpowiedzi na wszystkie trzy pisma minister wskazywała, że „dalsze zmiany w polskim ustawodawstwie dotyczącym uprawnień rodzicielskich mogą być ewentualnie związane z legislacją unijną, trwają bowiem prace nad zmianą dyrektywy Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. Komisja Europejska w dniu 6 października 2008 r. przedstawiła propozycje zmian tej dyrektywy obejmujące m.in. wprowadzenie obowiązkowego o-tygodniowego urlopu macierzyńskiego po porodzie, a także dodatkowego urlopu

macierzyńskiego w przypadku porodu przedwczesnego (ewentualnie wydłużenie z tego powodu urlopu macierzyńskiego)”.

23 maja 2009 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wydał opinię, w której we wnioskach i zaleceniach wyraził stanowisko, zgodnie z którym „Komitet opowiada się także za zapewnieniem dodatkowego wsparcia rodzicom i dzieciom o szczególnych potrzebach lub znajdujących się w szczególnej sytuacji – wcześniactwo, dzieci niepełnosprawne lub chore, poród mnogi lub hospitalizacja, a także adopcja i przysposobienie” (punkt 1.4.), a w uwagach szczegółowych, że „w wypadkach szczególnych – wcześniactwo, dzieci niepełnosprawne lub chore, poród mnogi lub hospitalizacja – Komisja proponuje, aby państwa członkowskie mogły zapewnić dłuższy płatny urlop, uwzględniając w ten sposób potrzebę specjalnej troski. Komitet uważa, że ten katalog przypadków nie powinien być katalogiem zamkniętym, powinien dawać poszczególnym państwom członkowskim możliwość uwzględnienia także innych przypadków, jak np. cesarskie cięcie lub komplikacje poporodowe. W przypadku przysposobienia nowo narodzonych dzieci powinno również przysługiwać prawo do urlopu rodzicielskiego” (punkt 4.4.).

Źródło: Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Rady 92/85/EWG w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią COM(2008) 637 wersja ostateczna – 2008/0193 (COD), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:520094E0882> (dostęp: 09.01.2024).

1 lipca 2015 r. Komisja Europejska wycofała się jednak z planów nowelizacji dyrektywy macierzyńskiej, uzasadniając to blokowaniem prac legislacyjnych na poziomie Rady.

Źródło: komunikat prasowy z dnia 1 lipca 2015 r., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_15_5287.

Swoistą „następczynią” wycofanego projektu była dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylająca dyrektywę Rady 2010/18/UE, jednak w porównaniu z projektem o 11 lat wcześniejszym nie znalazły się już w niej propozycje dotyczące matek wcześniaków.

Źródło: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1158> (dostęp: 09.01.2024).

O matkach wcześniaków milczy także ustawa z 9 marca 2023 r., wdrażająca wspomnianą wyżej dyrektywę (Dz.U. 2023 poz. 641).

W związku z powyższym uchwalenie ustawy w proponowanym brzmieniu uzupełnia ubiegłoroczną nowelizację, przywracając – przynajmniej w Polsce – postulat wydłużenia urlopów macierzyńskich zaproponowany przez Komisję Europejską już 16 lat temu, który spotkał się wówczas z aprobatą zarówno Rzecznika Praw Dziecka, jak i szeregu parlamentarzystów, w sposób spełniający standardy wynikające z prawa międzynarodowego

przy jednoczesnym wypełnieniu specjalnych potrzeb dzieci przedwcześnie urodzonych i ich rodziców.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Zgodnie z art. 3 ust. 3 Konwencji nr 103 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej ochrony macierzyństwa z 1952 r., okres urlopu, który ma być wykorzystany obowiązkowo po porodzie w żadnym wypadku nie może być krótszy niż sześć tygodni, a więc zasadnym jest pozostawienie obowiązku wykorzystania 8-tygodniowego urlopu macierzyńskiego. Przytoczone zapisy Konwencji uwzględniły również, że "reszta całkowitego urlopu będzie mogła być wykorzystana zgodnie z postanowieniami ustawodawstwa krajowego bądź przed przewidywaną datą porodu, bądź po okresie obowiązkowego urlopu, bądź wreszcie częściowo przed pierwszą z tych dat, a częściowo po drugiej z nich". Nie ma zatem przeszkód do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o czas pobytu dziecka przedwcześnie urodzonego w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym, co zostało zawarte w przedstawianym projekcie.

Źródło:

<https://www.mop.pl/doc/html/konwencje/k103.html>

W art. 1 proponuje się zmiany w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 2023 poz. 1465). Całkowicie zmienione zostaje brzmienie art. 181. Dzięki tej zmianie matka nabędzie prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego, maksymalnie do 24 tygodni. Koncentrując się na potrzebach dzieci przedwcześnie urodzonych, prawo to będzie przysługiwać jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji lub opieki hospicyjnej przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

Proponuje się również wprowadzenie przenoszalności prawa do wydłużenia urlopu macierzyńskiego w związku z hospitalizacją dziecka po urodzeniu, również na ojca dziecka. Dodatkowo, w przypadku pobytu matki dziecka w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym, zaproponowano odrębne uregulowania od pozostałych przypadków przenoszalności urlopu macierzyńskiego na pracownika-ojca dziecka, w taki sposób aby matka nie rezygnowała z pozostałej części urlopu na rzecz ojca dziecka, tylko przerwała go na czas swojego pobytu w szpitalu/inym zakładzie leczniczym. Jeżeli jednak podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego, miałby ulec wyczerpaniu w czasie jej pobytu w szpitalu – ojciec wcześniej powinien mieć prawo do jego wydłużenia, na analogicznych zasadach jak matka dziecka.

W art. 2 proponuje się zmianę w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2023 poz. 2780). W art. 29 a wprowadza się zmiany celem zastrzeżenia prawa matek objętych dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym (a więc zatrudnionych np. w ramach umowy zlecenia lub prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą) – do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego na analogicznych zasadach, jak w przypadku prawa do wydłużenia urlopu macierzyńskiego przysługującego matkom zatrudnionym w ramach stosunku pracy.

Wprowadzone zapisy uwzględniają również przenoszalność prawa do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego na ubezpieczonych-ojców dzieci, na analogicznych zasadach, jak w przypadku przenoszalności prawa do wydłużenia urlopu macierzyńskiego na ojców zatrudnionych w ramach stosunku pracy.

3. Przewidywane skutki (społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne)

Projekt ma istotne znaczenie dla matek i ojców wcześniaków poprzez zapewnienie rodzicom odpowiednio wydłużonego czasu opieki nad dzieckiem oraz zabezpieczenia finansowego w tym czasie. Biorąc pod uwagę opiekuńczą rolę państwa oraz obowiązek ochrony macierzyństwa i rodzicielstwa, wydłużenie urlopu macierzyńskiego o pobyt dziecka w szpitalu, który może być przeniesiony również na ojca dziecka, jest gestem państwa w stronę rodzin a więc i całego społeczeństwa. Nie powinien on zatem budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Projekt nie wpłynie na majątkowe prawa i obowiązki przedsiębiorców w tym działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

4. Źródła finansowania

Dodatkowe koszty związane z wprowadzonymi zmianami nie powinien przekroczyć około 393 mln zł w skali roku i poniesione zostaną z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Koszty zostały oszacowane na podstawie: liczby przedwczesnych urodzeń w 2022 r., maksymalnego okresu pobierania świadczeń tj. 24 tygodni oraz kwoty minimalnego wynagrodzenia brutto jakie będzie obowiązywać od lipca 2024 r.

5. Obciążenie budżetu jednostek samorządu terytorialnego

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

6. Założenia podstawowych aktów wykonawczych

W projekcie nie są przewidywane upoważnienia do wydawania aktów wykonawczych.

Na podstawie art. 186 8a Kodeksu pracy Minister właściwy do spraw pracy określi w drodze rozporządzenia:

1. treść wniosku pracownicy o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, złożony pracodawcy w postaci papierowej lub elektronicznej,
2. treść wniosku pracownika-ojca wychowującego dziecko o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie,
7. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

8. Oświadczenie o zgodności z Konstytucją RP

W ocenie projektodawców przedstawiany projekt ustawy jest zgodny z Konstytucją RP.

9. Konsultacje społeczne

Nie przeprowadzono formalnych konsultacji społecznych projektu.

